

היכלי תורה

רשת
שיעורי
תורה

ערב ראש השנה כט אלול תשסז ♦ דף היומי בבלי: כתובות יא ירושלמי: יומא מא משנ"ב פא.

נושאי ה'דף' בעלון

- הליכה אחר הרוב כשבחנות אחת יש הרבה בשר.....כתובות יג
- ילדים מפולין שנמסרו לאחר המלחמה.....כתובות יד
- בתולה בשערות סתורות.....כתובות טו
- כיצד יש לשמח חתן.....כתובות טז
- תביעת ממונית המביישת את הנתבע.....כתובות יז
- פיתוי לחשוד על גניבה כדי לתפסו.....כתובות יח
- גניבת לחם כדי להנצל ממוות.....כתובות יט
- כפתור ופרח.....עמוד 5

אז, בימי קדם, כאשר עידן המלכות שלטה בעולם, והנה יום חדש הפציע על הממלכה, יום אשר אנשי המדינה באו להמליך עליהם מלך חדש, מלך אשר נחון בכושר מנהיגות נדירה, בעל תכונות מופלאות של הגינות, יושר, חכמה, ומעל הכל איש זך ונקי כפיים אשר אך טובת נתיניו עומדות לנגד עיניו. אין זה יום רגיל, אלא יום אשר עומד להירשם בתולדותיה של הממלכה.

רחובותיה של עיר הבירה סואנים, מלאים מלאים אדם, כולם יחדיו באו להכתיר את המלך, כאשר טובי הנגנים מנעימים במיטב זמירותיהם, כולם מצדיעים לכבודו - יחי אדוננו המלך!

חלפו שנים, והנה המלך החדש לא איכזב את נתיניו, אלא רק הפתיע אותם לטובה, יד ה' היתה עליו, ולא לחינם הממלכה שישגרה בכל התחומים, הכלכלה הגיעה לשיאים שלא ראתה מעולם, אויביה נכנעו לפניו, וגם נראה שהעתיד צופן בחובו רק טוב.

אנשי הממלכה אינם נותנים להרגל להקהות את חושיהם, הלא אם כאשר הכתירו את המלך בראשונה, רגשותיהם בקעו למעלה משבעה רקיעים על אף שלא ידעו מה צופן העתיד בתוכו, הלא כעת השמחה היא כפליים ויותר, במלוך עליהם המלך והציפיות התגשמו לעין כל, והכל על מקומו בא בשלום. ויכריזו על יום 'חידוש המלוכה', בו התאספו יחדיו כולם להמליך עליהם את המלך מחדש, ולשמח במלכותו בקול רינה והמון חוגג. צא וראה מה שהכתוב אומר (שמואל א' יא יד) 'ויאמר שמואל אל העם, לכו ונלכה הגלגל ונחדש שם המלוכה'.

אם במלך בשר ודם כך הם פני הדברים, הלא אחד מאלף אלפי וריבי רבבות פעמים הוא לעומת מלכותו של הקב"ה!

היום הגדול והנורא, בו המליכו ישראל את הקב"ה עליהם ואמרו 'נעשה ונשמע', וישמיעם ה' את הוד קולו מלהבות אש, בקולות וברקים וקול שופר הולך וחזק מאד - 'אנכי ה' אלוקיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים מבית עבדים' (שמות כ ב), וברש"י (שם) 'כדאי היא הוצאה שתהיו משועבדים לי', היום אשר עליו נאמר (דברים כו יז) 'את ה' האמרת [-לשון הפרשה והבדלה (רש"י)] היום להיות לך לאלוקים וללכת בדרכיו ולשמור חוקיו ומצוותיו ומשפטיו ולשמוע בקולו, וה' האמריך היום להיות לו לעם סגולה [-אוצר חביב (רש"י)] כאשר דיבר לך ולשמור כל מצוותיו'. אלפי שנים חלפו מאז, אבל בתחילת כל שנה חדשה, עם ישראל סגולת הקב"ה, אינו נותן להרגל להקהות את חושו, ואינו שוכח את היום הנשגב, ויחדיו קוראים זה אל זה ואומרים - לכו ונעלה אל הר ה' ונחדש את המלוכה! ומכריזים - ה' ימלוך לעולם ועד! יחדיו כולם נושאים עיניהם למרום ומייחלים - ויאמר כל אשר נשמה באפו ה' אלוקי ישראל מלך ומלכותו בכל משלה!

מה נפלאו דברי רבינו ניסים גאון בענין זה - 'הענין השלישי [בתקיעת שופר], להזכירנו מעמד הר סיני שנאמר בו (שמות יט טז) וקול שופר חזק מאד, ונקבל על עצמנו מה שקיבלו אבותינו על עצמם - נעשה ונשמע', הרי שראש השנה קשור הוא בד בבד עם מעמד הר סיני - יום מתן תורה.

עומדים אנו בפתחה של שנה חדשה, זה הוא הזמן המתאים לחשבון נפש על המאזן השנתי הרוחני של כל אחד מאיתנו, והעת הנכונה לקבלת החלטות נחושות להמשך דרכנו הרוחנית. 'החלטה נחושה' פירושה, החלטה שתמשך לאורך ימים בלא הפסק, החלטה אשר תשנה את שאיפות חיינו ומאוויונו לטובה.

לימוד הדף-היומי בכוחה לשנות את חיי האדם, היא קושרת את האדם אל גנוי התורה בעבודתו בל ינותקו, בקשר רציף מידי יום ביומו ללא הפסק. ולכן, זו ההזדמנות הנאותה להצטרף למעגל לומדי הדף-היומי המתרחב מידי יום, ולהכריע בכך את כף הזכויות, וכדברי התנא (אבות א יד) 'ואם לא עכשיו אימתי'.

הבה כולנו יחדיו נחדש את מלכותו של הקב"ה עלינו, ובתקוע שופר ביום תרועה, נכריז כימי קדם 'נעשה ונשמע', נקבל על עצמנו עול מלכות שמים, ונצטרף ללומדי והוגי התורה ביתר שאת וביתר עז, וכך נזכה לשנה טובה ומתוקה ברו"ג, ונראה את כל אשר נשמה באפו מכריז ואומר - ה' אלוקי ישראל מלך ומלכותו בכל משלה בב"א.

תוספות מיוחדות לכבוד ההגים

בכל שבוע יופיע לקט סיפורים מובהרים מגדולי ישראל

עמודים : 10 - 7

הליכה אחר הרוב כשבחנות אחת יש הרבה בשר

מבואר בסוגיין תשע חניות מוכרות בשר שחוטה ואחת מוכרת נבלה אם נמצאה חתיכת בשר לפני החנויות הולכים אחר הרוב, והנה נחלקו גדולי הפוסקים מהו הגדר ברוב, אם הולכים אחר רוב החנויות, ואפילו כשבחנות אחת יש יותר בשר טריפה יותר מכל החנויות הכשרות שהולכים לפי רוב החנויות דעת בעל ההפלאה בסוגיין שהולכים לפי החנויות.

ובפתחי תשובה (יו"ד סי' קי"ב) כתב בשם **הבית אפרים** (יו"ד סי' מ) בענין אם יש בחנות אחת של נבילה בשר יותר ממה שיש בט' החנויות של כשירה אם יש לילך בנמצא אחר רוב של החנויות או אחר רוב בשר, וכתב דיש בזה להקל ולהחמיר בזה שכל שלא נמכר מכל חנות רק בהמה אחת או שנים וכל שאר הבשר נשאר במקומו הולכין אחר רוב החנויות, דמה יושיענו זה הבשר שהוא הרבה בחנות כיון שנשאר מונח במקומו, אבל אם יש באחת יו"ד בהמות נבלה ובט' יש בכל אחד אחת כשירה ומכרו כולם כל הבשר פשיטא דבכה"ג אזלינן בתר רוב הבשר שנמכר היום דמה יושיענו רוב החנויות כיון שמוכר א' מכר יותר משאר המוכרים כולם והאריך בזה, ועיין עוד בספר **חוו"ד** (שם סק"ג) וכבר השיג עליו בתשובת **בית אפרים** שם ע"ש, ועיין **בתשובת נוסת יחזקאל** (סי' כ"ד) שכתב בפשיטות דמדלא מפלגינן דלפעמים בחנות א' יש הרבה בשר שהוא רוב חתיכות נגד ט' המוכרות בשר שחוטה נראה דאין נ"מ בזה וכל חנות וחנות נחשב כאילו כולם שוים ע"ש, גם בתשובת **נו"ב** (תניינא חלק א"ח סימן ע"א) חקר ג"כ בזה וכתב דמלשון הש"ס משמע דהכל תלוי ברוב החנויות ולא במספר הבשר ומ"מ אינו תוקע עצמו בדבר זה להקל אבל להחמיר ודאי יש לחוש ע"ש.

ועיין **בחכמת אדם** (שער הקבוע סי' טז) שסבר שהולכים לפי הבשר ולא אחרי רוב החנויות וכתב **שבחוות דעת** (סי' קי"ג) סק"ג) סובר שהולכים לפי רב החנויות וראיתו מדברי הגמרא בבא מציעא מצא אבידה בעיר שרוצה ישראל חייב להכריז, ולכאורה מדוע הלא המיעוט הנכרי יכול להיות עשיר יותר מרוב ישראל שדרים כאן, ומכאן ראיה שהולכים עפ"י רוב האנשים, וכך גם הדין כאן שהולכים לענין מנין הבשר עפ"י רוב החנויות ולא עפ"י הכמות שיש בחנויות.

אבל **החכמת אדם** כתב שאין ראיה משם לסוגיין כיון ששם הנדון הוא על האבידה מי איבד את הכסף, ואין הספק על הכסף עצמו, ולכן אם הרוב ישראל יש להכריז דרוב האנשים הרי הרי ישראל, אבל כאן שדנים על הבשר אם כשר או טרף הולכים לפי רוב הבשר, ומסיים ובנסיעתי בשליחות מצוה קיבלתי פניו של החוות דעת כראות פני אלוקים והצעתי לפניו דבר זה ושתק לי, ועיין עוד **שו"ת מהרש"ם** (ה"א סי' סח) שהביא עוד הרבה ראיות לנידון זה.

ילדים מפולין שנמסרו לאחר המלחמה

הגאון בעל **הקהילות יעקב** הסתפק בדבר אשר לאחר המלחמה נסעו עסקנים לפולין ללקט ילדים שנעזבו בבית נכרים בזמן הגזירות, ונכרית אחת אמרה על ילדה אחת שיהודי פלוני הפקיד אותה אצלה למען הצלת הילדה, ומסרה את הילדה לעסקנים. הילדה הובאה לארץ ישראל ונתחנכה במוסד שומר דת והמחנכת נתוועדה מדבר זה, ולא הגידה לה כלום. ילדה זו גדלה ונשאת לתלמיד חכם, ולאחר זמן נודע לו מדבר זה ונבא לשאול אם היא בחזקת ישראל או שמא היא צריכה גירות, ודן שם אם יש לסמוך על אומדנא שוודאי אינה בת של הנכרית עצמה שהרי אין דרך שאדם ימסור את בנו לאיש זר מאומה אחרת, וא"כ מוכרח שהוולד נאסף על ידה, ומאחר ובאותו זמן רוב האסופי היו יהודים יש לילך אחר הרוב, אך לענין יוחסין מבואר בסוגיין שאין הולכים אחר הרוב, ומ"מ דן שם שכיון שברוב ישראל מה שאין סומכים על רוב אינו אלא דרבנן, ובדרבנן מסיח לפי תומו נאמן, ובפרט כשיש אומדנא גדולה שהילדה יהודית.

ובקובץ תשובות (ח"א סי' קלא) השיב, שיש לדון אם מסיח לפי תומו באיסור דרבנן נאמן גם באופן שהאיסור דרבנן הוא מחשש שיעבור על איסור תורה, או רק באיסור דרבנן שאין בו סרך איסור תורה, ועוד דן שם שאף להצד שגם באופן זה מסיח לפי תומו נאמן יש לחשוש שהילדה היא אינה בתה אך היא בת נכרים אחרים ולכן היא מוסרת אותה ליהודים.

והנה דעת **רש"י** (עמוד ב ד"ה אבל ליוחסין) שהיינו ליוחסי כהונה אך לענין יוחסין לישראל אם יש רוב אחד סומכים על כך, אמנם הרבה אחרונים חלקו על דבריו, ומ"מ כתב **השב שמעתתא** (ש"ב) שבשעת הדחק יש לסמוך על דעת **רש"י**, ומכיון שנידון זה הוא שעת הדחק שהרי אינו נוגע רק לילדה זו, אלא לעשרות בנות נוספות שנאספו מהגויים וחלק נשואות לכהנים אין לך שעת הדחק גדול מזה.

ועי"ש מה שביאר בטעם שיש להקל אף שרוב הדרים באותה עיר היו נכרים, וי"א שאין הולכים אחר רוב המשליכים אלא אחר רוב הדרים בעיר (עיין ביאור הגר"א סי' ד ס"ק צח).

לעדכון ורישום שיעורי תורה ניתן לשלוח

פקס ל - 03-543-5757

או לת.ד. 5717 חיפה

בתולה בשערות סתורות

בשו"ע (או"ח סי' עה ס"ב) פסק המחבר, שער של אשה שדרכה לכסותו אסור לקרוא כנגדו קריאת שמע, אבל בתולות שדרכן לילך פרועות ראש מותר.

ובמג"א (סק"ג) הקשה ממה שפסק המחבר **באבהע"ז** (סי' כא ס"א), לא תלכנה בנות ישראל פרועות ראש בשוק אחד פנויה ואחד אשת איש. ומבואר שגם פנויה אסורה ללכת בלא כיסוי ראש, והוסיף **המג"א** להקשות ממה שאמרו במשנה אם יש עדים שיצאת בהינומא וראשה פרוע כתובתה מאתים, שמשמע שסימן ההיכר לבתולה הוא - הליכתה בלא כיסוי הראש, וקשה על דברי **השו"ע** שפסק באבהע"ז שגם פנויה אסורה ללכת בלא כיסוי ראשה.

וכתב ליישב שאכן אין איסור לבתולות ללכת בלא כיסוי ראש, ומה שפסק המחבר באבהע"ז שגם פנויה לא תלך פרועת ראש בשוק, כוונתו שלא תלך כשקליעות שערותיה סתורות, והיינו כשערותיה אינם אסופות, וכמו שמצאנו בסוטה (ה). שסתירת קליעות השער הוא גנאי, שנאמר (במדבר ה יח) ופרע את ראש האשה, ופירש **רש"י** (ד"ה ופרע) סותר את קליעת שיערה כדי לבזותה. וסיים, שמ"מ אין זה דין דאורייתא אלא מידת צניעות היא לבתולות שלא לילך כן.

אך **במחצית השקל** (שם) הקשה על דברי **המג"א**, שהרי במשנתנו נאמר שסימן ההיכר לבתולה שיצאה וראשה פרוע, ופירש **רש"י** (ד"ה וראשה פרוע) שיערה על כתיפה, ומוכרח שאפילו בזה בתולה מותרת, וסיים **המחצית השקל**, וכן המנהג. ומכח קושיא זו השיג גם **בעצי ארזים** (שם) על **המג"א** וחלק על דבריו.

אך אחרונים רבים סברו כדעת **המג"א**, ואמרו כמה מהלכים לתרץ את קושיית **המחצית השקל** **השבות יעקב** (ח"א סי' קג), כתב, שמה שמבואר במשנה שיצאה ושיערה על כתיפה, אין דבר זה מותר אלא ביום החתונה, וכך המנהג שביום זה הכלה הולכת עם שערות סתורות, ומפני שביום זה הולכים עמה הרבה קרובים ושושבינים וממילא אין חשש תקלה בכך, אך ביום רגיל אסורה ללכת בשערות סתורות. ועיין **במהרי"ל** (הלכות נשואין).

ביד אפרים (שם) ביאר, שאין איסור שאורך השיער יהא מונח על הכתפים אם אינה סותרת את קליעתה, ו**ברש"י** לא נאמר שיערה סתור, אלא נאמר ששיערה על כתיפה, ומדובר שלא סתרה את הקליעה.

בשו"ת מהר"י הלוי (אחי הט"ו, סי' ט) כתב שלא היתה הולכת בפריעת ראשה לגמרי אלא ההינומא כסתה את ראשה ורק סופי השערות היו מונחים על כתיפה להיכר ולמנהג, וכ"כ **בשו"ת רעק"א** (מהדו"ת סי' עט) [המהר"י הלוי והגרעק"א כתבו כן כדי ליישב שיטתם לאסור מאורסת לילך בגילוי הראש, בענין זה ע"ע **בשדי חמד** (אסיפת דינים מערכת ד אות א)], וכן תירץ **הפמ"ג** (א"א סק"ג) את הקושיא על **המג"א**.

ובמ"ב (סק"ב) הביא את שני הדעות, וכתב שדעת **המג"א** לאסור הליכה בשערות סתורות, ודעת **המחצית השקל** **והמגן גבורים** להקל בזה. **בשבט הלוי** (ח"ה סי' קצט) כתב שהמנהג להחמיר, **ובאבן ישראל** (ח"ז סי' ח) כתב שהמנהג להקל בשערות סתורות, והוסיף שכל הנדון אינו אלא בשערות ארוכות שאינם קלועות אך כשהשערות אינם ארוכות גם לדעת **המג"א** מותר.

כיצד יש לשמח חתן

בגמרא ברכות (י:), כל הנהנה מסעודת חתן וכלה ואינו משמחו עובר בחמשה קולות, וכתב **העוזר מקודש** (אבהע"ז סי' סה ס"א) שמי שאומר את ברכת האירוסין או אחד מברכות השבע ברכות שאומרים תחת החופה מקיים בזה בחינת משמח חתן וכלה, כמו כן אם בירך ברכת המזון או ששח שיחה קלה עם החתן ועוררו אל בחינת שמחה של מצוה וכו', גם בזה קיים מצוות שמחת חתן, ואדם חשוב מקיים זאת בעצם זה שהוא בא לחתונה, והוסיף שם שהנזהר להושיט לחתן דבר מאכל או משקה או מרקד לפני הכלה, ואומר קצת בדיחות לפני החתן שבה מעוררו לשחוק ושמחה נגליית, או משבח לפניו זיווגו, באחת מכל זה די והוא על הצד היותר טוב.

ובשו"ת באר שבע (סי' נ) כתב, מה שאמרו כל הנהנה מסעודת חתן ואינו משמחו כו' יש לדייק שמחה זו מה היא, אם רצה לומר בין כמו שמחה האמורה בתורה בנוגע לחגים כדכתיב ושמחת בחגך שפירושו בין כמו שאמרו (פסחים קט). אין שמחה אלא בין שנאמר (תהילים קד) ויין ישמח לבב אנוש, א"כ קשה שהרי החתן הוא בעל הסעודה, נמצא שהחתן משמח לאחרים בין ולא אחרים לו, לכן נראה לי ששמחה זו היא לשמח החתן בדברים, ויש להוכיח כן ממה שאמרו בברכות (ו:): אגרא דבי הילולי מילי, ופירש **רש"י** (ד"ה מילי) לשמח החתן בדברים, ובסוף דבריו כתב השבות יעקב שהיינו על דרך מה שאמרו בסוגיין כיצד מרקדין לפני הכלה אומרים כלה נאה וחסודה וכו' וזה הנקרא לשמח חתן. וכעין זה מבואר גם בגליוני הש"ס (ברכות ו:): שמה שאמרו כל הנהנה מסעודת חתן ואינו משמחו, שמחה זו היינו שיחה. ומבואר מדבריהם שיסוד שמחת חתן וכלה הוא לשמח החתן בדברים, ועיין **בפלא יועץ** (ערך חתן).

ובספר **דברי תורה** (מהדורא א אות ח) כתב שבעל **הבני יששכר** היה נוהג להשקות את החתן ברביעית יין כדי לשמחו, שהרי אמרו (תהילים קד) ויין ישמח לבב אנוש, והעיר על זה שכל זה בחתן שאינו תלמיד חכם, אך בחתן תלמיד חכם אפשר לשמחו ע"י שיאמרו לו דבר תורה, ופקודי ה' ישרים משמחי לב, וממילא וודאי שהת"ח ישמח בכך.

ואכן בסדר **תולדות אדם** (ח"ב פ"ד) הביא שהגרש"ז מוילנא זצ"ל, בשמחת נשואין היה מונה ודורש כל מדרשי רבותינו הקדמונים על הפסוק עוד ישמע בערי יהודה וכו' והכל בקול צלול נעים וערב מאד לאוזן שומעת עד שהיו מעירים ומעוררים אהבת ה' וחפץ השומע, לאחר מכן אחז ביד החתן ודיבר עמו דברי תורה אשר זורו במזור האמת והאמונה וחובשו בתחבושת השכל הזך ורכבו בדברי צחות ומליצות ערבות עד שצהלו פני החתן מרב שמחה וגיל.

ובקונטרס מנחת תודה כתב בשם **הגר"א דושניצר זצ"ל**, **שהגרש"ז מקעלם** היה בחתונה ולקח סכין, ועשה תנועה מול החתן כאילו רוצה לתקוע בו, והחתן חייך, ואמר **הגרש"ז** בזה יצאתי ידי חובת שמחת חתן. **ובבן איש חי** (שנה ראשונה, סופטים אות יח) כתב מצוה גדולה לשמח חתן וכלה, ולעשות להם מילי דבדיחות שישמחו, ושכר המשמחם עצום מאוד, ורק יזהר שלא ישמחם בליצנות. ועיין **בדברי יחזקאל שינאווא** (מישור תשנ"ט, עמוד שצח) שאמרו על אברך אשר היה משמח חתן וכלה בדברי בדחנות שגמר בדעתו להפסיק ולחדול מלהיות עוד בדחן, וצוה לו בעל הדברי יחזקאל שלא יעשה כן אלא ימשיך בכך, וסיים אם היה ביכלתי להיות בדחן גם הייתי עושה כן.

תביעת ממונית המביישת את הנתבע

יש שכתבו עפ"י הרמב"ן (ויקרא יט יז) שההיתר לאדם לתבוע את חבירו בדיני ממונות הוא בכדי שלא יעבור על לא תשנא את אחיך בלבבך, ולכן אם התביעה כרוכה בהלבנת פנים של אדם אחר שאינו הנתבע - אסור כי כלפיו אין לו שנאה. בשו"ת מנחת שלמה (תנינא סי' קלג) דחה דעה זו, והוכיח מירוש הבא עם שטר שפלוגי לזה מאביו, והנתבע טוען ומוכיח שהשטר מזויף - הרי בכה"ג הוא ודאי מעליב את האב וגורם בכך גם צער ובזיון לבן לשמוע שאביו זייפן, והרי הבן אומר בפירושו שאינו יודע כלום ואין לנתבע שום שנאה עליו על כך שהוא תובעו, ואילו את האב ימשיך לשנוא על הזיוף שעשה גם לאחר שיתברר, ואעפ"כ ודאי שמותר לתבוע את הבן.

כמו כן מי שתובע יורש על כך שאביו גנב ממנו חפץ והיורש מביא מסמך שאביו קנה אותו בדמים - אפ"ה ודאי שהתובע רשאי לצער ולהלבין את פניו של היורש ולהוכיח שאביו גנב וגם זייף אע"פ שכלל אין לו שום שנאה על היורש. והוסיף גם צ"ע באם האיש הזה ראה באביו של היורש שעבר עבירה להכעיס ובאופן שרק הוא בלבד יודע עליו שהוא רשע להכעיס - דאע"ג שאסור לו אפילו להעיד בב"ד וכ"ש שלא לפרסם את קלוננו לאחרים אבל מ"מ הוא עצמו ודאי מצוה לשנאתו כמו שכתוב בפסחים (ק"ג:), ומעתה כיון שאת האב בלא"ה מצוה לשונאו כדין - וכי אפשר לומר שיתחייב להפסיד ממונו מפני מה שעלולה להגרם הלבנת פנים לבן ולכל המשפחה? וכמדומה שבזה קשה לומר שמ"מ טוב יותר שלא לשנוא אותו גם עבור זה שבזיופו הוציא ממנו מומן שלא כדין מכיון שבלא"ה מצוה לשונאו, ותו שאם כדבריו שההיתר של הלבנת פנים הוא רק כדי להמנע מלאו של לא תשנא היינו צריכים לומר לו שעדיף יותר שכדי להמנע מהלבנת פנים של היורש שימחול לו על הממון, ולאחר שכבר מחל הרי אסור לו לשונאו עבור הזיוף, ועל כרחק צ"ל שכך הוא הדין שבממון אינו חייב כלל להפסיד בגלל הלבנת פנים, ואין זה רק כדי להמנע מלאו דלא תשנא.

דוגמא נוספת לדבר אם אחד תובע מחברו ואומר לו בפה מלא ראיתי בעיני שגנבת ממני חפץ - שהדין הוא שבי"ד מחייב את הנתבע בשבועת היסת, ואף שהתובע יודע שהגנב חשוד להשבע גם על שקר - אעפ"כ מותר לתובעו בב"ד ואינו צריך לחשוש בזה שלאביו ולכל משפחתו תהיה הלבנת פנים שהרי עלבון גדול מאד לשמוע שאומרים עליו בפני בי"ד שהוא גנב, ונמצא שאף שהתובע יודע שמסתמא ישבע לשקר הרי הכשיל בכך את הנתבע בלאו דלא תשא שכל העולם נזדעזע עליו, וגם שנאתו עליו תהא עכשיו הרבה יותר חזקה מלפני כן, וגם כל בני המשפחה ישנאוהו על מה שטוען עליו שהוא גנב - ואעפ"כ מותר לתובעו בב"ד, ונשמע מזה שההיתר לתבוע בב"ד אינו רק כדי להמנע מלאו דלא תשנא.

פיתוי לחשוד על גניבה כדי לתופסו

בשו"ת מנחת שלמה (תנינא סי' קלג) נשאל אם יש להוכיח מכך שמותר להשביע את המודה במקצת אע"פ שברור לתובע שהנתבע ישבע לשקר וכן אם מותר לשים נסיון בפני מי שחושדו בגניבה אף שעל ידי כך יכשיל אותו בלאו של גניבה - והשיב שנראה שדין מודה במקצת הוא שונה מכיון שכל מקום שאפשר לתלות אין בזה משום לפי עוור, ולכן לגבי שבועה אין לאסור להשביעו שהרי יתכן שיודה ולא ישבע, משא"כ בהנחת פיתוי לגנוב הרי ממש מכשיל אותו לעבור עוד פעם על לאו של לא תגנובו, ואף אם יפקיר תחלה את החפץ - עדיין הוא מכשילו בכך שהתכוון לאיסור בדומה למי שנתכוין לאכול בשר חזיר ועלה בידו בשר טלה שטעון כפרה וסליחה.

והוסיף שאעפ"כ אם אדם חושד בעובדת שלו שגנבה ממנו ולפניו שתי אפשרויות או לפטרה או להניח לפניה פיתוי כדי לבדוק אם היא תגנוב - נראה שאינו עדיף לפטרה מעבודתה מאשר לברר את החשד ע"י הנחת פיתוי, וצ"ע.

ועיין בפניני הלכה יבמות (ס"ט): **תשובת התורה לשמה** (סי' תז) במי שהיה לו משרת בן בית בביתו ורצה לנסות את נאמנותו בכך שישליך מעות באחד החדרים באופן שיראה שלא הונחו שם בכוונה אלא שנפלו מבעה"ב בלא כוונה, ואז ישלח את המשרת שהוא לאותו חדר שיביא לו חפץ, ובזה יוכח לדעת שהוא גנב אם יגנב, ואם יביאם אליו או שלא יקח מהם כלום - אז ידע כי הוא נאמן, או שיעשה המצאה אחרת שישלח עמו מאה מטבעות לחברו, וימסור בידו מאה ועשר מטבעות אך יאמר לו שיוליך מאה מטבעות אלו לפלוגי, ויצוהו שיחזור וימנה אותם ויראה אם הם מאה מטבעות - ומהתנהגותו של השליח יוכל לבדוק את נאמנותו, וכתב שם שאסור לעשות נסיונות כאלו שמא יכשיל אותו ויעבור בכך על לאו של לפני עור לא תתן מכשול.

כיון שהגיד אינו חוזר ומגיד, בעד אחד באיסורים

הלכה בידינו (ח"מ סי' כט ס"א) אחר שהעידו העדים בבית דין אינם יכולים לחזור בהם, ובאחרונים דנו לגבי עד אחד באיסורים אם יכול לחזור מעדותו או לא, וכתב החוות דעת (יו"ד סי' קפה) שאם הגיד עדותו בב"ד אינו יכול לחזור בו אך כל שלא הגיד בבית דין יכול לחזור בו, ובשו"ת אגרות משה (יו"ד ח"ד סי' יד) הקשה על דבריו, שהרי בעד אחד באיסורין אין כלל דין קבלת עדות, ואין חילוק בין לפני בית דין לאמר בשוק, וצ"ע.

ובשב שמעתתא (ש"ו פ"ה) נקט כדברי החוות דעת, אמנם הגאון בעל מחנה חיים בפלס חיים כתב דגם כשהגיד בפני בעלים אינו חוזר ומגיד, ובשו"ת בית שערים (יו"ד סי' ריד) כתב אמנם קושטא דמילתא קאמינא דלפענ"ד לא שייך בעד אחד באיסורים חוזר ומגיד כלל אפילו הגיד בבית דין, עיי"ש ראייתו.

ועיין בש"ך (ח"מ סי' לט סק"ל) שדוקא בעדים שייך לומר כיון שהגיד שוב אינו חוזר ומגיד, אבל לא על בית דין. ובס' נחל יצחק נסתיע ג"כ מדברי הרשב"א בתשובה (ח"א סי' שסא) שמבואר מדבריו שבדיינים לא אמרינן כיון שהגיד שוב אינו חוזר ומגיד.

מה עושה הרבי ב'הפסקה'

בשביל בנותי.

טוב מאוד! שמח הרבי המרוצה, אתה מכוון את הכוונות האמיתיות, בעל תוקע שכזה הריני מחפש.

אחד מחסידי מהרי"ד מבעלזא לא יכול היה שנה אחת, בשל עסקיו, להגיע לבעלזא לקראת ראש השנה.

אך מכיוון שלא רצה להישאר בבית ולהתפלל בבית הכנסת הרגיל החליט לשהות בראש השנה בשנה זו בבית המדרש של האדמו"ר מקריסטיר.

מקובל אצל האדמו"רים כי לפני תקיעת שופר עושים הפסקה, כל החסידים הולכים למקוה והרבי נכנס לחדרו להתבודד או ללמוד הזוהר הקדוש או הלכות תשובה לרמב"ם וכדו'.

היה סקרן מאוד, חסיד זה, מה עושה ר' ישע'לע לפני תקיעת שופר והחליט להתחקות על עקבותיו.

מיד כשיצא הצדיק מבית הכנסת הלך אחריו והסתכל מבעד חור המנעול שבדלת דירתו וראה שהצדיק נכנס לחדר האוכל - נוטל סכין בידו ופורס את העוגות ועורכן במגשים, נוטל י"ש ומוזגו לכוסיות ועורך את השולחנות כדי שהכל יהא מוכן ומזומן לקהל המתפללים שעתידין לעשות קידוש מיד לאחר התפילה.

התפלא על כך מאוד החסיד, אך ההסבר שניתן לו על תמיהתו כי מן הסתם עבודה זו חשובה לפני הקב"ה יותר מלימוד הלכה שכבר נאמר גדולה הכנסת אורחים מקבלת פני השכינה'. (עולמו של אבא)

מפתח להיכל

ציווה הבעל שם טוב פעם לתלמידו, ר' זאב קיציס, שילמד כוונות סידור התקיעות, כי עתיד הוא להיות בעל התוקע אצלו.

הכין לו ר' זאב את סדר הכוונות וכתבן על גליון מיוחד כדי שיוכל לעיין בו בשעת התקיעות, לא נשא הדבר חן בעיני הבעש"ט ונשמט הגליון ונאבד.

כשבא ר' זאב לסדר התקיעות החל לחפש אחר הגליון עם הכוונות וכשלא מצא, נפחד שלא ידע מה לכוון ונגע הדבר בנפשו ממש ובכה בכי תמרורים בלב נשבר ונדכה וכך נאלץ לגשת לתקיעות.

אחר התפילה אמר לו הבעש"ט: בהיכל המלך ישנם חדרים רבים והיכלות מפוארים ולכל אחד ואחד מהם מפתחות שונים ומיוחדים, אך כלי אחד יש הפותח דלתות כולם - והוא הגרזן.

גם הכוונות הן המפתחות לשערי שמים ולכל שער כוונה נפרדת, אבל לב נשבר יכול לפתוח השערים וההיכלות כולם. (ליקוטי ישרים)

כוונה אמיתית

חפש הצדיק ר' לוי יצחק מברדיטשוב בעל תוקע לראש השנה. נזדמנו ובאו אליו יהודים רבים שחפצו לזכות ולהיות בעל תוקע אצלו.

התחיל בוחן ובודק אותם ושאלם לפשר כוונותיהם בשעת התקיעות. הראו לו הכל בקיאות בכוונות ובייחודים שונים ומשום מה נראה היה כי הרבי אינו מרוצה.

פנה הוא לבסוף אל יהודי אחד שעמד בצד החדר כל אותו הזמן ולא התערב בשיחה ושאלו - ואתה, מה הינך מכוון בשעת התקיעות?

רבי, הרי יהודי פשוט אנוכי, ובנות להשיאן יש לי בביתי, ואין לי פרוטה אחת להשיאן, וכשמגיעה שעת התקיעות מכוון אני וחושב, רבוננו של עולם, עשיתי רצונך ותקעתי לפניך בשופר, עשה איפוא גם אתה את רצוני ושלח זיווגים הגונים

שקט למעלה!

מנהג היה בבית המדרש של בעלזא להמתין בימים הנוראים בשעת פתיחת הארון ולא לסוגרו עד שיסתיימו בעזרת הנשים קולות הבכיות והתחנונים.

שנה אחת כשכבר שרר למעלה שקט דקות ארוכות, צעק פתאום כ"ק מרן מהרי"ד זצ"ל: 'שיהיה שקט למעלה!'

התפלא הציבור כולו על דבריו שהרי כבר היה שם שקט זמן מה. לאחר התפילה סיפר למתפללים כי היתה פעם שגזרו גזירות רעות למעלה וצדיקים בטלו הגזירות על ידי דיבורם למטה.

הוסיף וסיפר כמה סיפורים על צדיקים שידע בנושא זה. הבינו הסובבים את פשר צעקתו הקודמת - שמה שצעק שיהיה שקט למעלה, נתכוון למעלה - בשמים! (כתבי חסידים)

ראייה בתקיעות

חותנו הגדול, הרה"ק ר' שלום שכנא מפראהבישט, ושאלה בפיו: מדוע ביום הראשון של ראש השנה ראיתי מלאכים ושרפים מסתובבים סביבך, אך ביום השני לא ראיתי סביבך דבר? והשיב לו חתנו: ביום השני כבר נתעליתי מן היום הראשון למדרגה גבוהה כזו שכבר לא יכלו הם לגשת אלי...

בבית הכנסת של המגיד הגדול ממעזריטש, היה תפקיד המקריא בתקיעת שופר שייך לר' מנחם מנדל מוויעבסק במשך כל השנים.

באחת השנים לא יכול היה ר' מנחם מנדל להגיע לראש השנה אל המגיד, ולכן מיילא הרה"ק מבארדיטשוב את מקומו בתפקיד.

לב הצדיק - נשמות ישראל

הגיע הרבי מסברן לביקור אצל הצדיק מרוז'ין. במהלך הביקור שאל האדמו"ר מרוז'ין את אורחו הנכבד: מה עושים אתם בראש השנה כאשר באים אליכם חסידים רבים מכל קצוות הארץ? השיב הרבי מסברן: סוקר אני את כל חסידיי בסקירה אחת, ומה עושה במצב כזה הרבי מרוז'ין? הוסיף ושאל.

כששעת התקיעות הגיעה, והחל הרה"ק מברדיטשוב לומר 'תקיעה', התעלף מיד. שאלו אותו רבו הקדוש, המגיד - מדוע נבהלת כל כך כאשר ראית לידך בתקיעות את אברהם אבינו עליו השלום? הרי חברך, ר' מנדל, רואה הרבה יותר מזה ואינו מפחד... (מאמר מרדכי).

הסביר לו האדמו"ר מרוז'ין: כל נשמות ישראל מושרשות הן בלב הצדיק. והוסיף גם כי לכן כאשר שופך הצדיק ליבו כמים בשעת תפילה - אזי ממילא נזכרים כל חסידיו לפני הבורא!

שופרות רבים - לשם מה?

נכנס הרה"ק ר' לוי יצחק מברדיטשוב לבית הכנסת בראש השנה בזמן תקיעות שופר.

נכנס כשהוא חגור באבנטו ובו תקועים שופרות מספר, שלף שופר אחד מהם ורצה להתחיל לתקוע בו, ניסה ולא הצליח, הניח את השופר מידו, ונטל אחר תחתיו. ניסה שוב לתקוע - ושוב אינו מצליח, מניח הוא גם את השופר השני מידו ונטל שופר שלישי מאבנטו - ואין הוא יכול לתקוע בו, זרקו מידו ואמר בקול: 'זאל דער איוואן בלאזן'. ואחר כך נטל שופר נוסף - ותקע!!

שברון לב - לישראל בלבד

עמדו שני חסידים בבית מדרשו של הרה"ק ר' שלום מבעלזא בראש השנה ושוחחו ביניהם.

הרה"ק ר' שלום שהבחין בזאת, שלח את בנו שילך ויאזין על מה משוחחים הם.

למחרת ראש השנה נתפרסם בעיר כי הפריץ חלה ונפל למשכב, ועל ערש משכבו שוכב הוא ומקלל את הרה"ק מברדיטשוב....

הלך הבן ונעמד מאחוריהם ושמע כיצד הם נועצים זה בזה על סערת רוחם וצרת נפשם - במה יוכלו הם לעמוד לפני המלך, הקדוש ברוך הוא, ולהתפלל לפניו ביום קדוש שכזה כשהם מלוכלכים בעוונות ובחטאים... ואיזו זכות תעמוד להם?!

מתברר כי היו הוא ושניים מרעיו - בקיאים בתורת הכישוף, וידעו בכח כישופם כיצד לעכב את תקיעות השופר וניסו לעשות כן, והנה על ידי הצדיק, אחד מהם מת, השני - נזרק ונעלם למקום בלתי ידוע, והפריץ - הוא המכשף השלישי, שוכב במיטתו ומתייסר בייסורים. (מאמר מרדכי).

חזר הבן ושח את דבריהם לפני אביו הק', אמר לו אביו: הנה בזכות שני חסידים אלו בטל קיטרוג גדול מעל עם ישראל כולו, שטענו המקטרגים לפניו יתברך: במה גדולה מעלת של עם ישראל משאר הגוים?

ביום השני התעליתי

למחרת ראש השנה, ניגש הרה"ק ר' נחום מטשרנוביל אל

יודע מחשבות

בראש השנה של שנת תרל"ג, שהיה ראש השנה הראשון לאחר הסתלקותו של הרה"ק הבית אהרן מסטאלין זצ"ל, באו חסידים רבים לבנו ר' אשר, ממלא מקומו, לשהות במחיצתו בימי החג.

האורחים הרבים גדשו ומילאו כל פינה ופינה בבית עד שנאלצו אפילו לעמוד על הארובה!.

בליל ראש השנה כאשר ניגש ר' אשר למקומו, הכוס בידו והוא מוכן כבר לקדש, הניח לפתע את הכוס על השולחן, הביט אל עבר האנשים העומדים בארובה, ורמז בתנועת יד לאחד מהם שייגש ויבוא אליו.

התקרב הלה אל הרבי, והרה"ק מתכופף לכיוונו ולחש דבר מה על אזניו. פניו של האברך מחליפות גוון, מאדימות ומחווירות, והרה"ק פונה לקדש על היין.

לאחר הסעודה, סיפר אותו אברך, שמטבעו חקרן הוא, ומעביר קושיות ותמיהות רבות במחשבותיו, והנה לפני הקידוש חלף הרהור במוחו: האם הקב"ה שהוא יודע מחשבות, יודע מה שאני חושב כל רגע?

באותו רגע ממש, רמז לו הרבי, ולחש לו: שוטה שכמוך, הראייה הכי גדולה לכך שהקב"ה יודע מחשבות, היא שגם אני יודע מחשבותיך... (מפי ר' הערש קרעניקר - עד ראייה, מעשה צדיקים)

הזמנה לבית הדין

בכל שנה ושנה, בליל ראש השנה כשהיה נכנס השמש אל הרה"ג ר' שמחה זיסל, הסבא מקלם לקרוא לו להיכנס לבית הכנסת לתפילת ערבית, היה נתקף חרדה ובהלה גדולה, והיה ממלמל בפחד: 'הנה באה כבר ההזמנה מבית המשפט להתייצב לדין!' (המאורות הגדולים).

חושש אני להתבלט

רבי אלחנן וסרמן, ראש ישיבת ברנוביץ, ניגש אל תלמידיו והתחנן בפניהם ברגש רב שלא יכבדוהו ולא יקראוהו לו לעלות לתורה ביום הדין.

תמהו מאד התלמידים על בקשתו המשוונה, והזכירו לו שהלכה היא שראוי לכל אדם להדר ולעלות לתורה באחד מימי עשרת ימי תשובה.

השיבם ר' אלחנן, בענווה אמיתית ובשפלות עצומה: חושש אני מלהתבלט ביום הדין, שמא יבדקו אזי בשמים את פנקסי היטב... ומעדיף אני להיבלע ולקיים 'בתוך עמי אנוכי יושבת'. (מרכיצי תורה ומוסר).

גדלות ה'

אחד מתלמידי ה'חפץ חיים' הבחין פעם, ביום ב' של ראש השנה, ב'חפץ חיים' כשהוא יוצא מחוץ לעירו, ומתיישב בשדה בודד על אבן גדולה.

התקרב בזהירות התלמיד, אזר כוח והרהיב עוז בנפשו לגשת ולראות את מעשי ה'חפץ חיים'.

הבחין בו ר' ישראל מאיר, פסע לקראתו ואמר בהצטדקות: 'הלוא יום הדין היום, ותהיתי על מידות האהבה והיראה שלי מאלוקים, ובלי התבוננות בגדלות ה' אי אפשר להגיע למידות אילו, והלכתי לראות מעט מגדולתו ית'. (המאורות הגדולים).

תקיעות חוזרות

שנה אחת, לאחר תפילת ר"ה, קרא הרה"ק ר' דוד מסקוירא זצ"ל - לבעל תוקע נוסף, וביקש ממנו לחזור ולתקוע שוב את כל מאת הקולות.

התפלאו המשמשים מאד, שהרי כבר שמע הרבי תקיעות על ידי הרב ר' אשר סופר-שרייבר, והרי ר' אשר אהוב ומקובל עליו אם כן, למה לו לשמוע שוב?!

למחרת יו"ט נפתרה התעלומה, כאשר נודע כי בנו הבחור שלי ר' אשר, נפטר ביו"ט, וכך נעשה ר' אשר 'אונן' - אך לא ידע על כך, ואילו הרבי חזה זאת ברוח קודשו וביקש לצאת ידי חובת שופר מאדם אחר. (רשומים בשמך)

על הכל צריך לבקש

וכשלא הצליחה אפילו הברה אחת להישמע פרצו בקול בכי ויללה מרה...

גם לאחר שעלתה בידו של בעל התוקע להוציא לבסוף קול מן השופר, ויצאו הם ידי חובת תקיעות נותרה המועקה בהם וניבא ליבם רעות.

ואכן ארבעה חודשים אחר כך, נפטר הרב הקדוש ר' שלמה'ניו בנו של האדמו"ר הזקן.

הרב הקדוש ר' מנדלי מרימנוב, כאשר עדיין הסתופף בצל קודשו של הרה"ק ר' אלימלך מליזענסק, היה נוהג לבוא אליו ולשהות אצלו לתקופות ארוכות של כמחצית השנה ואפילו יותר.

בכל זמן ועת שהיה שוהה שם, היה מוזמן לאכול על שולחנו הטהור של הרה"ק ר' אלימלך, והיה מתקבל שם בכבוד רב והיו דואגים לו לכל צרכיו.

שנה אחת בראש השנה, חשב ר' מנדלי מרימנוב לעצמו: שמא לא אבקש בשנה זו על פרנסה, שהרי מדוע עלי להתפלל על פרנסה אם מצוי אני כאן ומקבל את כל צרכי?...?

ארוחה אחת, ישב לאכול ליד השולחן עם הרבי ר' אלימלך, ומשמשו של ר' אלימלך הניח לפני הסועדים, כל אחד ואחד מהם - צלחת וכף.

משום מה, שכח לתת כף גם ליד צלחתו של ר' מנדלי, החלו כל המסובים לאכול ורק ר' מנדלי לא אכל.

שאל אותו הרבי ר' אלימלך: מדוע אינל אוכל עימנו? השיב לו ר' מנדלי שאין לו כף. השיב לו ר' אלימלך: מכאן למדנו, שאפילו על הכף צריך לבקש מאיתו יתברך... ור' מנדלי קבל על עצמו שמעתה ואילך לא יחדל מלבקש על פרנסתו.

הס קטיגור

בראש השנה של שנת תרמ"ב שררה אורת קודש מיוחדת בבית מדרשו של הצדיק ר' אברהם יעקב מסדיגורא.

המתח שמילא את חלל האויר לפני תקיעות השופר גבר והיה לחרדת קודש ממש. ובפרט בשעה שבעל התוקע הותיק והמנוסה - ר' יעקב מרגליות, ניגש לתקוע ולא הצליח להוציא שום קול והברה מן השופר.

התוקע שהיה בעל נסיון של עשרים וחמישה שנים השתדל מאד וניסה לתקוע שוב ושוב - וללא הצלחה. ניכר היה כי ידו של השטן המשתדל שלא יצליחו לבלבלו - בכך.

המתינו אלפי החסידים בצפייה דרוכה ובנשימה עצורה

'סימן' שמרפא

יהודי אחד, שהיה בראשו מכה ופצע גדול סבל בגינו ייסורים רבים. כל הרופאים אליהם פנה לא מצאו מזור למכתו, ועוד הוסיפו והזהירו אותו שעלול הדבר להחריף ולהגיע ח"ו אל המוח.

נבהל האיש ונסע לסבא קדישא מראדושיץ לשוח בפניו את צרותיו. כשהגיע אל הרבי וראה הרבי את מכתו, הוציא מתיבה שהייתה מונחת לפניו, קופסה ובה משחה, נטל מטפחת לבנה ונקייה, משח אותה במשחה מן הקופסא.

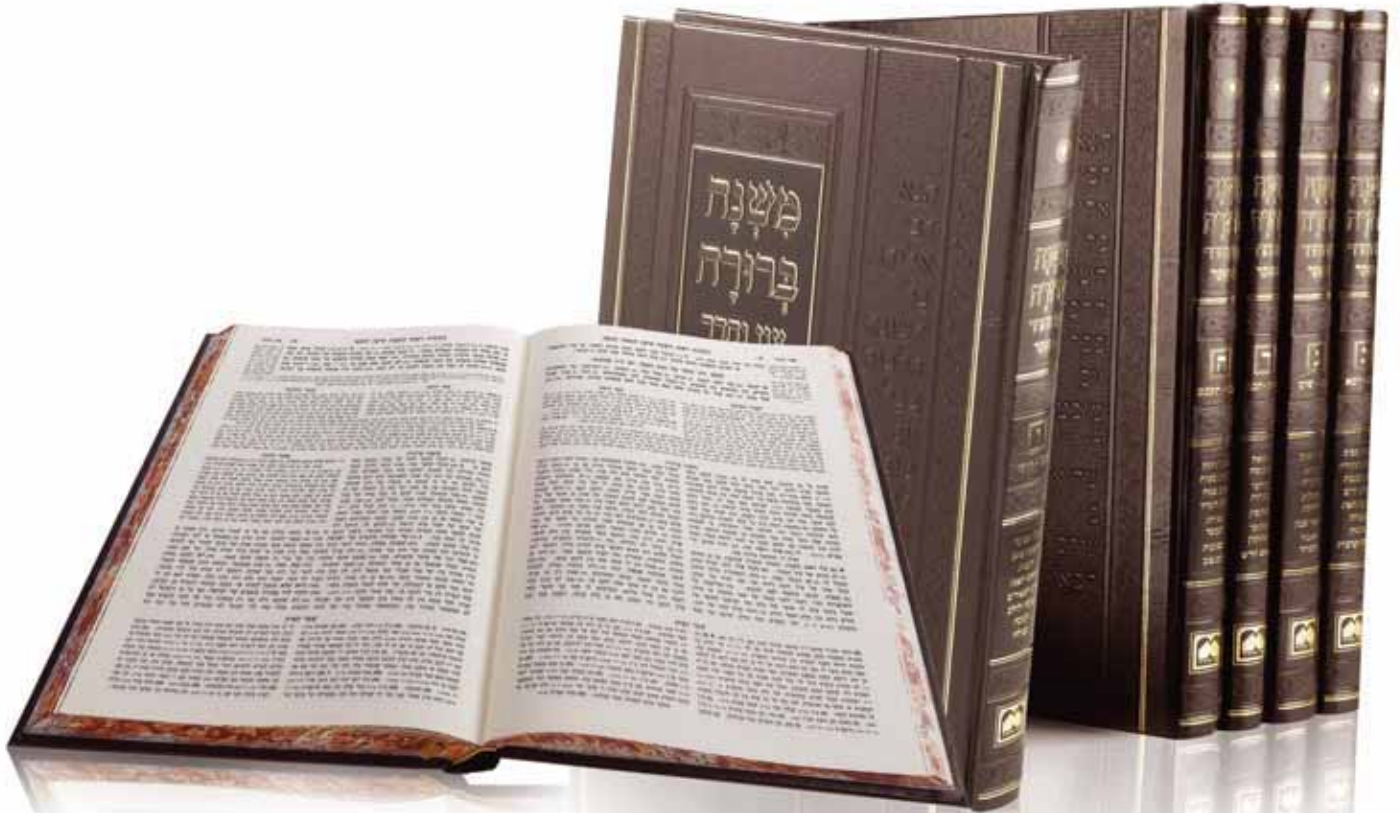
אחר כך הניח הרבי את המטפחת על מקום הפצע והזהיר את האיש שתהא המטפחת מונחת שם יממה שלימה ואחרי כן יחזור אליו. למחרת כאשר שב האיש לרבי מראדושיץ, הסיר הרבי את המטפחת מעל הפצע, והנה הוגלד כבר קרום על הפצע. אמר הרבי לאיש: כמדומני שכבר נתרפא חוליך.

האיש המשיך להפציר ברבי שיואיל וישים לו מן המשחה שוב, עשה הרבי כבקשתו ושוב נותרה המטפחת המשוחה במשחה יממה שלימה על פצעו של האיש. ולמחרת כשנטל הרבי את המטפחת - ראו שנתרפא הפצע לחלוטין מבלי להשאיר אפילו סימן קל!

ר' נתן דוד משידלובצ'י, תלמידו של הסבא קדישא מראדושיץ שהיה אצלו באותו זמן וראה את כל השתלשלות המקרה, ניגש הוא לרבי וביקש ממנו שייתן לו מעט מן המשחה בעלת כוח הרפואה העצום, אולי יזדקק לה אי פעם.

השיב לו הרבי: אין במשחה זו שום סממן רפואי אלא עשיתי אותה על ידי שחיקת שארית התפוח בדבש שאכלתי בליל ראש השנה שעבר...

משנה ברורה "עוז והדר" עולם חדש של לימוד הלכה

**ועכשיו מבצע ענק
לרגל הוצאה ולרגל
היארציית של מרן
ה"חפץ חיים" זצוק"ל:**

229
במקום 295

פורמט גדול

169
במקום 220

פורמט פנינים

המבצע בתוקף עד י"ד תשרי תשס"ח

סדרת המשנה ברורה של "עוז והדר" אינה עוד משנה ברורה, אלא עולם חדש ממש, שטרם היה כדוגמתו: משנה ברורה מנוקד מפואר ברמה גבוהה ביותר, סדר חדש באותיות גדולות במיוחד, מאירות עינים ומרהיבות ועוד שלל מעלות ההופכות את משנה ברורה "עוז והדר" למהדורת חובה בכל בית, בית כנסת, וספרייה תורנית.

- עשרות אלפי ציונים ומראה מקומות
- קיצור ביאור הלכה
- פסקי שו"ע הרב
- פסקי החזון איש
- ההוד והדר (מאות תמונות מרהיבות עין להמחשה)

להזמנות: 1-800-22-55-66
ניתן להשיג גם בחנויות הספרים המובחרות

